

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันควรใช้คุณธรรมนำความรู้ รัฐบาลในปัจจุบันพยายามปลูกกระแสการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคมโดยชูนโยบายจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เข้มแข็งทางจริยธรรม มีคุณธรรมนำความรู้และนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต เป็นทางออกให้กับสังคมไทย เนื่องจากเป็นที่ตระหนักว่าสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีการปฏิรูปการเมืองเกิดจากปัญหาความเสื่อมถอยทางคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม วิถีประชาธิปไตย ความแตกแยก การขาดความสามัคคี ขาดความสามัคคี ฯลฯ สังคมทุกวงกว้างเต็มไปด้วยคนเก่งแต่ไร้คุณธรรม มีการทุจริต คอร์รัปชันมากมาย บ้านเมืองเกิดวิกฤต สังคมทุกวงกว้างเต็มไปด้วยผู้คนที่แก่งแย่ง แข่งขันเพื่อความสุขความสำเร็จส่วนตน ขาดความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเมตตาต่อกัน ทั้งผู้ครอบงำและเพิ่มขีดการบริโภคจนกระทั่งได้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่ตระหนัก ในขณะที่คุณภาพชีวิตของผู้คนกลับอยู่ในสภาพที่ไม่มั่นคง อ่อนไหว และเปราะบาง เพราะไม่สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งไม่สามารถเป็นที่พึ่งของสังคมเช่นเดียวกัน

กระบวนการเรียนรู้ที่จัดในโรงเรียนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการพัฒนาวิชาการและการให้คุณค่าต่อรางวัลความสำเร็จที่เป็นคะแนนสอบ เกรด การสอบเรียนต่อ โល่ เหยียดรางวัลซึ่งเป็นความสำเร็จที่จอมปลอม มากกว่าคุณภาพผู้เรียนรอบด้านที่เกิดขึ้นจริง ๆ ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะรับมากกว่าให้ เรียนรู้การแข่งขันชิงความได้เปรียบเพื่อสร้างโอกาสที่ดีกว่าให้กับตนเองทางด้านวัตถุและเงินทอง มากกว่าการสร้างคุณค่าแห่งตนเองด้วยความดีหรือสร้างประโยชน์ บ่มเพาะพัฒนาตนเพื่อสนองระบบธุรกิจทุนนิยม โดยคาดหวังตำแหน่งงานดี เงินเดือนก้อนโตมากกว่าเรียนรู้เพราะอยากรู้ เรียนรู้ที่จะค้นพบ เพิ่มคุณค่าให้กับตนเองและสร้างสรรค์สังคม ให้คุณค่าของเงิน วัตถุและการบริโภคมากกว่าความจริง ความดี ความงาม เรียนรู้แบบรวบรัด แบบกวัดวิชามากกว่าเรียนรู้จากการฝึกหัดคิดและปฏิบัติจริงและเชื่อมโยงกับสรรพสิ่ง ผู้เรียนขาดความรู้จริง ไม่สามารถคิดอย่างเป็นองค์รวม และเชื่อมโยงความรู้ทุกอย่างเข้าด้วยกันได้ ขาดทักษะในการทำงานและการแก้ปัญหา (คิดไม่เป็น ทำไม่เป็น พึ่งตนเองและเป็นที่พึ่งของใครไม่ได้)

ในวโรกาสปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี พสกนิกรไทยได้พร้อมใจกันเรียนรู้ น้อมนำเอาหลักปรัชญา "เศรษฐกิจพอเพียง" ตามแนวพระราช

ดำรงส ใ้แก่ล้าใ้กระหม่อม ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่เปรียบมิได้ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ อันจะเกิดประโยชน์สุขแก่ทั้งตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ

นโยบายคุณธรรมนำความรู้ และการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติเป็นเรื่องเดียวกัน ที่ไม่สามารถจะคิดแยกส่วนจากกันได้ บุคคลรู้จักพอเพียงเกิดขึ้นเพราะตระหนักรู้กฎของธรรมชาติ กฎแห่งไตรลักษณ์ สามารถละวางความเห็นแก่ตัวของตน ตระหนักรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ องค์ประกอบทุกภาคส่วนของธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน การทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเสียสมดุลจะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ หรือเกือบทุกส่วนเสียสมดุลตามไปด้วย จึงแสดงออกต่อเพื่อนมนุษย์ต่อโลกได้เหมาะสมไม่เบียดเบียนล่วงล้ำหรือสร้างความทุกข์ ความไม่สมดุลให้เกิดขึ้นกับสิ่งใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนมนุษย์ สัตว์ พืช ดิน น้ำ ฯลฯ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่น่ายกย่อง ก่อให้เกิดประโยชน์สุขทั้งส่วนตนและส่วนรวม

การเสริมสร้างให้ทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณธรรมนำความรู้ และนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติจริงนับเป็นทางออกที่สำคัญทางหนึ่งของสังคมไทย และของโลก ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาว่าควรจะใช้กระบวนการแบบใดจึงจะช่วยให้การเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปเกิดผลกระทบให้เยาวชนสามารถใช้ชีวิตตามแนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติของครูก่อนและหลังการใช้กระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำถามของการวิจัย

1. กระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร
2. ประสิทธิภาพของกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีเพียงใด
3. ครูมีเจตคติต่อกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

1. กระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอย่างน้อย 5 ขั้นตอนคือ 1) การสร้างคณะทำงานวิจัยในโรงเรียน 2) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ครูและครูพระ 2 เรื่อง คือ ทฤษฎี หลักการ แนวคิด วิธีสอน และเทคนิคในการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียนและ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 3) การปฏิบัติการของครูในโรงเรียน/ในชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) การนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของครู 5) การจัดประชุมเสนอผลงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียน

2. ร้อยละ 80 ของครูสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้

3. ครูมีเจตคติต่อกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลังการใช้กระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ มากกว่าก่อนใช้กระบวนการ

ประเด็นการวิจัย

1. การเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียน โดยเน้นการศึกษากระบวนการเสริมสร้างคุณธรรม โดยการฝึกอบรมและกระตุ้นให้ครูเป็นผู้ประยุกต์สิ่งที่ได้จากการฝึกอบรมไปพัฒนาเป็นกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน และทดลองใช้กับนักเรียน โดยมีศึกษานิเทศก์เป็นผู้นิเทศ กำกับ ติดตาม และให้การสนับสนุน

2. การพัฒนาศักยภาพของครูและครูพระ ในการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยในโครงการนี้ได้สร้างนักวิจัย 3 ระดับคือ 1) นักวิจัยที่เป็นครูในโรงเรียนที่ทำวิจัยในชั้นเรียน 2) นักวิจัยที่เป็นศึกษานิเทศก์ในเขตพื้นที่ และ 3) นักวิจัยที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิจัยทุกระดับเหล่านี้ได้เรียนรู้การทำงานแบบมีส่วนร่วม และมีการช่วยเหลือเกื้อกูลในกระบวนการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาและเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลา 12 เดือน ตั้งแต่ มิถุนายน 2551-มิถุนายน 2552 โดยใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูล 3 ภาคเรียน คือ ภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2551 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูที่สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ครูพระที่สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ครูทุกคนในโรงเรียนที่สอนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 เขต 2 และเขต 3 เขตละ 3 โรงเรียน จำนวน 9 โรงเรียน จำนวน 112 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. ครูพระที่สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 40 รูป ได้มาโดยการสมัครใจ

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่

1. กระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ประสิทธิภาพของกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. เจตคติของครูต่อกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงจิตสำนึกที่ฝังงมในใจของบุคคลตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมของบุคคลนั้นๆ ได้แก่ ความใฝ่รู้ ความขยัน ความประหยัด ความมีวินัย ความสามัคคี และความมีน้ำใจ

2. กระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมหมายถึงกระบวนการพัฒนาครูให้สามารถเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ประสิทธิภาพของกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง ร้อยละ 80 ของครูสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้

4. เจตคติของครูต่อกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยเจตคติ 2 ด้านคือ 1)เจตคติต่อกิจกรรมในกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) เจตคติ

ต่อความสามารถของตนเองในการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. ครูหมายถึงครูพระ และครูทุกคนที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้กระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ
2. ได้นักวิจัยรุ่นใหม่ที่เป็นครูประจำการและศึกษานิเทศก์
3. นักเรียนที่ร่วมโครงการ มีคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ได้แสดงผลงานในการบริการวิชาการแก่ชุมชนด้านการพัฒนาครูและครูพระให้สามารถเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง